

جشن شهریورگان

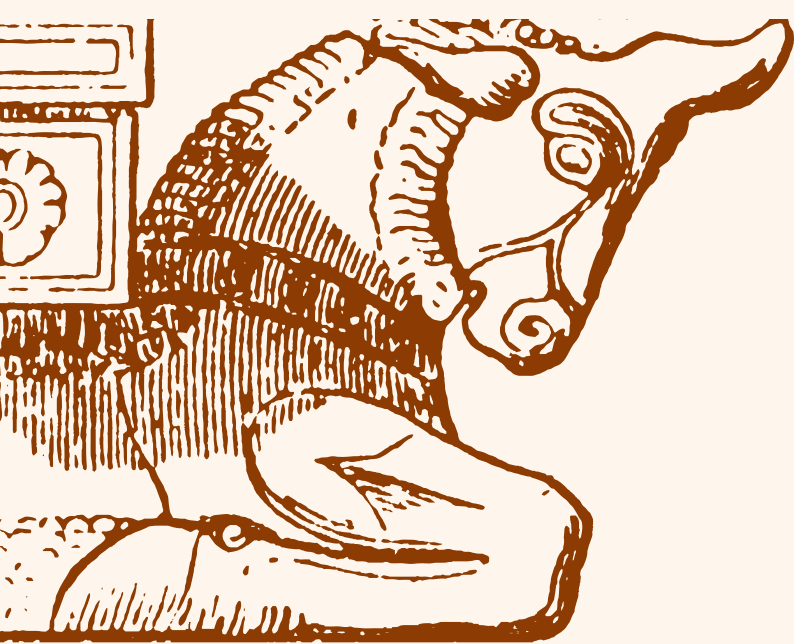
جشن‌های ایران زمین

ویسپوبیش، سال ۱، شماره ۴

نقیسه دستورانی (تیروژ)

نقاشی اثر: استاد حجت‌الله شکبیا

در نخستین روزهای آخرین ماه تابستان که گرمای هوا و تندی آفتاب رو به پایان بود و جهان، رفته‌رفته خنک می‌شد، ایرانیان گرد هم می‌آمدند و جشن شهریورگان را برگزار می‌کردند. این جشن که در تاریخ چهارم شهریور (تقویم خورشیدی کنونی) برپا می‌شود، بزرگداشت فرشته‌ای به نام «شهریور» و روز پدر در فرهنگ ایرانی کهن است.

بنابراین نام این ایزد/فرشته دو بخش اصلی دارد:

- «خِشْتَرَه» به معنی پادشاهی، شهریار، کشور، قلمرو و سرزمین

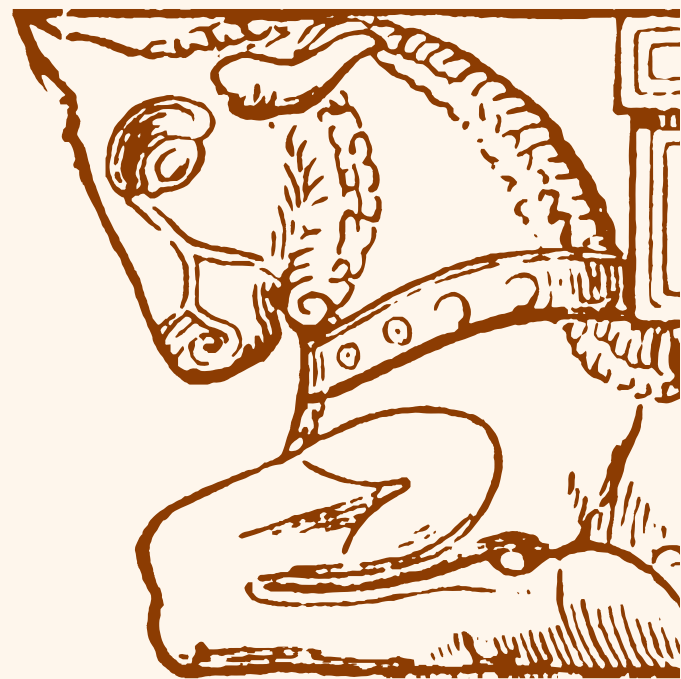
- «وئیریَه» یعنی آرمانی، دل خواسته و مطلوب

ترکیب این دو واژه، مفهوم «شهریاری آرمانی» یا «سرزمین دل‌خواسته» را ایجاد می‌کند و نشان از آن دارد که این فرشته‌ی اعظم، در دنیای مینوی نماد نیرو و توان است و در جهان گیتوی و مادّی، نگاهبان فلزات.

شهریور همچنین فرشته‌ی رحمان و یاری‌گر ضعیفان است و با «سئورو» (ساوول) دیو فرمانروایی بد، آشوب و مستی می‌ستیزد. بزرگداشت این فرشته را یادآور کیومرس (کیومرث)، نخستین شهریار جهان نیز می‌دانند، چرا که پیروزی کیومرس بر اهریمن، سرآغاز دوران فرمانروایی انسان ایرانی در جهان (سلسله پیشدادی) است.

فرشته‌ی شَهریور: Xshatra Vairya

واژه‌ی شهریور از نام اوستایی امشاسپند «خِشْتَرَه وئیریَه» گرفته شده که در زبان سانسکریت «کِشاترا» و در پهلوی «خِشتریور» و در پارسی به «شَهریور» بدل شده است.

آیین‌های شهریارگان:

شود. می‌گویند که این جشن در دوران باستان، بیشتر در میان ارتشیان رواج داشته است چرا که آنان باور داشتند که روزی دادن به لشکریان، بخشودن گناهکاران، دیدار با بزرگان و امیران و داد و دهش به نیازمندان، از دیگر خویشکاری‌های فرشته شهریار است.

دیگر وقایع مرتبط با شهریارگان:

این جشن با سالروز شهادت «مانی» پیام‌آور ایرانی در زمان ساسانیان و زادروز «داراب» شاه همراه است. از آنجا که برخی معتقدند داراب و «کوروش» بزرگ یکی هستند، زادروز کوروش را نیز در این روز انگاشته‌اند و بنابراین موبدان زرتشتی، شهریارگان

از آنجا که شهریار، آخرین ماه تابستان و هوا رو به خنکی است، مردمان در این جشن، در حیاط یا بام خانه‌ی خود آتش می‌افروختند، بنابراین نام دیگر شهریارگان را «آذر جشن» دانسته‌اند؛ گرچه به نقل از دانشمند بزرگ ایرانی، «ابوریحان بیرونی»، آذر جشن در روز نخست شهریار برگزار می‌شده است. از دیگر آیین‌های جشن شهریارگان می‌توان به نیایش خداوند، رقص و شادی، سوارکاری و تزئین خانه اشاره کرد. ایرانیان در این روز و به حرمت شهریار که نگاهبان فلزات است، زر و سکه‌ها و داشته‌های فلزی خود را از زنگار و آلودگی پاکیزه می‌کردند و همچنین دارایی خویش را به نیکی به کار می‌گرفتند تا موجب افزایش نعمت و فراخی زندگی و خشنودی اهورامزدا

بنابراین ایرانیان در هر محل و دیار، دست‌کم ماهی یک‌بار گرد هم می‌آمدند و افزون بر جشن و شادمانی، لزوم توجه به صفات نیک اخلاقی و معنوی را به یاد می‌آوردند؛ چنان‌که شه‌ریورگان نیز روز پیمان بستن آدمیان است از برای یاری نیازمندان و بهره بردن از دارایی‌ها در راه درست و روشن ایزدی.

پایان

را روز بزرگداشت «جایگاه پدر» نامگذاری کرده‌اند.

در کتاب «روایت پهلوی»، شه‌ریور آن فرشته‌ای است که برای کوفتن و زدودن دیو دروج، در زمان ظهور سوشیانت به یاری او فرستاده می‌شود.

رنگ و گل شه‌ریورگان

در این روز موبدان زرتشتی با لباس سپید در مراسم حضور می‌یابند اما رنگ اصلی شه‌ریورگان، زرد و نقره‌ای به نشانه‌ی فلزات زر و سیم (طلا و نقره) است. همچنین به روایت کتاب بُندهش، گل ویژه و نماد این جشن، «شاه‌اسپرغم» یا همان «نازبوی» (ریحان) می‌باشد.

به اعتقاد ایرانیان باستان، اندوه زاده‌ی اهریمن و موجب دامن زدن بر صفات بد اخلاقی است و از آن‌سو، شادی و خوشی از وظایف انسان‌هاست.